JONGE HUISARTSEN ZIEN TOEKOMST IN EIGEN PRAKTIJK

Wie praktijkhouder is, haalt werkplezier uit een vaste patiëntenpopulatie en heeft veel zelf in de hand – ook in de combinatie met het privéleven. Bij vier op de vijf (aanstaande) huisartsen speelt dit een rol in de wens om praktijkhouder te worden. Die verantwoordelijkheid delen ze wel graag met een collega, blijkt uit een onderzoek in opdracht van de LHV.

TEKST: BERBER BIJMA

Het praktijkhouderschap blijft populair. Van alle huisartsen in opleiding wil maar liefst 86 procent op termijn praktijkhouder worden. Onder huisartsen in dienstverband en (vaste) waarnemend huisartsen ligt dat percentage weliswaar iets lager, maar het gemiddelde komt nog altijd uit op zo'n 80 procent. Dat is een van de uitkomsten van het onderzoek dat de LHV eind 2024 liet doen. Het onderzoek is uitgevoerd door onder andere Hinda Stegeman, promovenda bij de afdeling eerstelijnsgeneeskunde en langdurige zorg van het UMCG in Groningen. Voor haar proefschrift deed ze eerder al kwalitatief onderzoek naar redenen voor huisartsen om wel of geen praktijkhouder te willen worden; het nu uitgevoerde onderzoek is kwantitatief. Naast promovenda is Stegeman directeur van Zorgadvies Groningen, regionale ondersteuningsstructuur (ROS) voor de eerste lijn.

Voor de LHV is het belangrijk om inzicht te hebben in die redenen, vertelt projectleider Iris Jansen. 'We wisten al wel veel over het praktijkhouderschap, maar nog te weinig over wat jonge huisartsen motiveert of juist belemmert om praktijkhouder te worden. Die kennis is belangrijk, want de laatste jaren hebben we het aandeel praktijkhouders zien afnemen. In 2012 was 87 procent van de huisartsen praktijkhouder, in 2022 was dat nog maar 64, blijkt uit Nivel-cijfers. Een van onze meerjarenprioriteiten is het stimuleren van het praktijkhouderschap, juist om voor continuïteit van zorg en toegankelijkheid te zorgen. Uiteraard is ons doel niet dat iedere huisarts praktijkhouder wordt, maar voor een evenwichtige balans tussen alle types huisartsen zijn er meer praktijkhouders nodig. Het is goed om te zien dat nog steeds veel huisartsen praktijkhouder willen worden. Met meer inzicht in hun beweegredenen, kunnen we effectiever werken aan manieren om hen daarbij te ondersteunen.'

■ DE VERANTWOORDELIJKHEID DELEN

Aan het onderzoek hebben derdejaars aios meegedaan en huisartsen die in de afgelopen tien jaar zijn afgestudeerd. Onder hen zijn praktijkhouders, huisartsen in dienstverband (HD, voorheen hidha of hid), praktijkhouders in dienstverband (pd) en waarnemers.

Veel huisartsen met de wens om praktijkhouder te worden, willen dat graag samen met een maat doen, zodat ze de eindverantwoordelijkheid kunnen delen. Bijna de helft van de huisartsen die praktijkhouder wil worden, heeft al een maat gevonden. De aanwezigheid van die maat is een positieve stimulans voor het praktijkhouderschap, blijkt uit het onderzoek. Een andere overweging die in positieve zin meespeelt rond de keuze voor praktijkhouderschap, is dat huisartsen verwachten continuïteit van zorg te kunnen bieden. 'Een vaste patiëntenpopulatie zorgt vaak voor meer werkplezier', zegt Stegeman. 'En uit onderzoek weten we ook dat continuïteit de kwaliteit van zorg ten goede komt.'

Andere argumenten die een rol spelen in de wens om praktijkhouder te worden, zijn het kunnen combineren van werk en privé, het gevoel voldoende competent te zijn en het vooruitzicht van autonomie.

Die laatste verwachting wordt in het onderzoek bevestigd door de huisartsen die al praktijkhouder zijn, ziet Stegeman. 'Praktijkhouders ervaren dat ze regie hebben over hun werk. Ze

FOTO: GERLINDE SCHRIJVER

‘Je kunt sneller de vinger op de juiste plek leggen’

‘Mijn opleiders waren heel enthousiast over het praktijkhouderschap’

Norbert Majenburg (33) wordt begin 2026 praktijkhouder in Marknesse, in de praktijk waar hij tijdens zijn huisartsenopleiding werkte en waar hij nu waarnemend huisarts is. ‘Er zitten straks net geen twee jaar tussen mijn afstuderen en mijn start als praktijkhouder. Tegen het einde van mijn opleiding bleek dat er ruimte was voor mij om te blijven werken bij diezelfde praktijk als waarnemer. In het begin samen met waarnemingen elders, zodat ik ook wat heb gezien van verschillende manieren van praktijkvoering. Maar ik wist al snel dat de praktijkvoering van de praktijk in Marknesse past bij hoe ik het zou willen. Daarna kwam het gesprek om praktijkhouder te worden op gang. De discussie over de fiscale problematiek van vaste waarnemers heeft daarbij slechts een beperkte rol gespeeld. Zonder die discussie had het hooguit twee maanden langer geduurd voor ik besloot praktijkhouder te worden.’

‘Praktijkhouder heb ik altijd al willen worden, omdat ik denk dat het werk leuker is als je werkt met een vast team en patiënten die je kent. Consulten lopen vloeiender en je maakt sneller een grapje bij patiënten die je goed kent. De zorg is dan ook bewezen effectiever. Nu ik al bijna twee jaar waarnemer ben in dezelfde praktijk, merk ik ook echt dat het leuk is om vaste patiënten te hebben. Bepaalde mensen leer ik al best goed kennen en dan kun je sneller de vinger op de juiste plek leggen.’

‘Die kwaliteit van zorg is mijn belangrijkste motivatie om praktijkhouder te worden. Door alle commotie over commerciële partijen voel ik ook de verantwoordelijkheid: laten we ervoor zorgen dat we de toekomst van het vak in eigen hand houden. Wat ook wel heeft meegespeeld: mijn opleiders waren heel enthousiast over het praktijkhouderschap en probeerden anderen daarvoor warm te maken.’

‘Praktijkvoering is een stuk complexer geworden vergeleken met tien of vijftien jaar geleden. Ik verwacht dat het alleen maar complexer wordt de komende jaren, en dus kun je maar het beste zo snel mogelijk instappen. Dan kun je meegaan in die ontwikkeling. Daarnaast ben ik blij met twee ervaren praktijkhouders als collega. Ik kan er gaandeweg in groeien. Natuurlijk moet je wel het geluk hebben om een praktijk te vinden die bij je past.’

Ik heb in mijn opleiding in Zwolle wel wat geleerd over praktijkhouderschap, maar vooral omdat ik zelf koos voor een verdiepend keuzedeel over praktijkmanagement. Dat was welkome kennis. Ik weet niet hoe dat inmiddels is georganiseerd, maar het zou goed zijn als er meer praktijkmanagement in de standaardopleiding zou zitten.’

FOTO: HANS TAK

‘Praktijkvoeren kost tijd en moeite, maar ik vind de afwisseling in een takenpakket wel fijn’

‘Ik zie ernaar uit om te investeren in relaties’

Dajana Erceg (29) hoopt in februari af te studeren als huisarts en wordt met ingang van april praktijkhouder in Veendam. ‘Ik doe de huisartsopleiding in Rotterdam, maar heb geneeskunde gestudeerd in Groningen. Ik kom uit Hoogezand en wil graag naar die regio terug om huisarts te worden. Mijn moeder werkt als huisarts in Veendam waar vier solohuisartsen een hagro vormen. Drie praktijken zitten samen in een pand waar ze uit willen en de vierde is een praktijk aan huis. Die laatste ga ik overnemen. Dat gebeurt in een nieuw gezamenlijk pand, waarbij mijn moeder en ik een maatschap gaan vormen. De andere huisartsen houden een solopraktijk, waarmee we de onderlinge waarneming gaan regelen.’

‘Al vanaf het begin van mijn huisartsenopleiding denk ik na over hoe ik het zelf zou willen regelen; daar heb ik na mijn stagejaren inmiddels wel een beeld van. Bovendien zie ik ernaar uit om me ergens te vestigen, daar te gaan investeren in relaties en een band met patiënten op te bouwen.’

‘Ik heb gezien hoe mijn moeder het praktijkhouderschap heeft geregeld en heb altijd gedacht: dat zou mij ook wel bevallen. Dat maakt dat ik er niet erg tegenop zie. De cursus Praktijkmanagement van de LHV Academie vond ik een goede voorbereiding. Het zal wel even balanceren worden om samen met mijn moeder een praktijk te voeren, want zij heeft ook zo haar voorkeuren. Maar we hebben daar goede gesprekken over gehad. We zijn allebei ook in veel dingen flexibel en ik kan natuurlijk veel van haar leren.’

‘Praktijkvoeren kost tijd en moeite, maar ik vind de afwisseling in een takenpakket wel fijn. En zo eng zijn die taken ook niet. Als de website een update moet krijgen, nou oké, dan gaan we daarmee bezig. En niet alles hoeft meteen. Binnen de hagro is het zo geregeld dat iedereen een halve dag heeft voor praktijkvoeringstaken. Wat er daarnaast bijkomt, probeer ik gedurende de andere dagen in te plannen. Het werkgeverschap lijkt me nog het moeilijkste van het praktijkhouderschap. Juist daarom is het fijn om samen met een ervaren huisarts te beginnen.’

‘Er is momenteel een groot aanbod als je een praktijk wilt overnemen. Dat merk ik bijvoorbeeld uit vragen van collega’s op de huisartsenpost. Tegelijk is er ook veel ondersteuning, bijvoorbeeld vanuit de zorggroep. Je kunt begeleiding krijgen bij het hele proces. Dus als je het ziet zitten om praktijkhouder te worden, zijn er juist in deze tijd mooie kansen.’

kunnen er bijvoorbeeld voor kiezen om een waarnemer in te schakelen, een dienst te verkopen of ervoor te zorgen dat ze tussendoor een uurtje weg kunnen als dat nodig is.' Ruim zeven op de tien praktijkhouders vinden dat ze hun praktijkhouderstaken goed kunnen combineren met de andere taken die ze in het leven hebben.
Het aantal zittende praktijkhouders dat tevreden is met de werk-privébalans, is tegelijk wel een stuk lager: 42 procent. 'Ik zie dat als twee verschillende dingen', zegt Stegeman. 'De werkdruk als geheel is voor praktijkhouders hoger dan voor niet praktijkhouders, maar bijna 60 procent van de praktijkhouders ervaren wel meer regie dan ze hadden verwacht over het organiseren van alle taken.'

■ BALANS EN COMPETENTIE

Diezelfde werk-privébalans is overigens óók een argument voor huisartsen die geen praktijkhouder willen worden. Het overgrote deel van deze groep ervaart op dit moment een (vrij) goede balans tussen werk en privé. Zo'n beetje de helft verwacht dat het lastig wordt om die twee goed te blijven combineren als ze praktijkhouder zouden worden.
Ook de inschatting van de eigen competenties kan zowel een overweging zijn om wel voor het praktijkhouderschap te kiezen als om dat niet te doen, laat het onderzoek zien. Van de huisartsen die praktijkhouder willen worden, is zo'n beetje driekwart positief of redelijk positief over de eigen competenties daarvoor – ietsjes positiever zelfs dan de zittende praktijkhouders. De huisartsen die het praktijkhouderschap niet zien zitten, schatten hun eigen competenties een stuk minder rooskleurig in: ongeveer zes op de tien zijn daar (redelijk) positief over, maar 15 procent denkt de benodigde competenties niet in huis te hebben. Stegeman: 'In het kwalitatieve onderzoek hebben huisartsen aangegeven dat ze bijvoorbeeld een hoog streefniveau hebben of moeite hebben met het nemen van beslissingen. Zij gaven aan dat huisarts zijn hun al voldoende energie kost. Het praktijkhouderschap zou mogelijk te veel van hen vragen, bijvoorbeeld op het gebied van besluitvaardigheid.'

■ BEELDVORMING

Uit het onderzoek blijkt dat verhalen van huidige praktijkhouders grote invloed kunnen hebben op de wens van jonge huisartsen om wel of geen praktijkhouder te worden. Jansen: 'Wie een positiever beeld heeft van het praktijkhouderschap is meer geneigd om ervoor te kiezen. Dat is eigenlijk een inkoppertje. Maar we zien het ook andersom: bij mensen die geen praktijkhouder willen worden, spelen de negatieve verhalen van zittende praktijkhouders een belangrijke rol in die keuze.' 'Het zou goed zijn als zittende praktijkhouders zich realiseren dat zij een rolmodel zijn', reageert Stegeman. 'Hoe zij spreken over het praktijkhouderschap, doet er echt toe.'

■ ONDERSTEUNING

De LHV gebruikt de uitkomsten van het onderzoek om de ondersteuning voor huisartsen die een praktijk willen overnemen of starten, verder te ontwikkelen. 'We willen het eerlijke verhaal vertellen, met realistische voorbeelden', zegt Jansen. 'Alles wat je moet regelen om praktijkhouder te worden, is de afgelopen jaren al wat vereenvoudigd, maar we willen het nog makkelijker en sneller maken. Als ideaalbeeld zie ik een soort wasstraat voor me, dat je als aankomend huisarts in één dag op één locatie langs diverse partijen gaat om alle administratieve zaken te regelen.'
De LHV biedt diverse individuele ondersteuningsmiddelen voor (aankomend) praktijkhouders (zie kader). Het team Praktijkhouderschap werkt daarin nauw samen met andere LHV-teams. Jansen: 'Praktijkhouderschap stimuleren begint bij het interesseren van geneeskundestudenten voor de huisartsenopleiding, aandacht en scholing voor praktijkhouderschap in die opleiding, werken aan voldoende en betaalbare huisvestingsmogelijkheden, het verminderen van administratieve lasten en werken aan toekomstbestendige tarieven. Al die randvoorwaarden vormen één samenhangende keten waarmee we werken aan duurzame, sterke huisartsenzorg.' ¶

Meer weten over praktijkhouderschap?

Overweeg jij om praktijkhouder te worden of ben je op zoek naar een praktijk waar dat kan? De LHV helpt je op verschillende manieren.

- Bij de LHV Academie kun je verschillende nascholingen volgen op het gebied van praktijkmanagement, kijk op lhv.nl/academie.
- Zoek je een praktijk waar je praktijkhouder kunt worden? Op **praktijkmatch.lhv.nl** vind je een actueel overzicht van 'zoekende' praktijken.
- In de LHV Podcast ***Een eigen praktijk*** (te vinden via jouw favoriete podcastkanaal) hoor je inspirerende verhalen en waardevolle informatie.
- Het LHV-Handboek ***Een eigen praktijk*** (digitaal of op papier) geeft gedegen informatie over alles wat je moet weten en regelen om praktijkhouder te worden, van huisvesting en wetgeving tot verzekeringen en pensioen. Volg je de cursus Praktijkstart, dan krijg je het handboek ter voorbereiding gratis thuis gestuurd.
- Wil je als (bijna-)praktijkhouder sparren met een ervaren collega? Doe mee aan het LHV-mentorschapsprogramma, kijk op lhv.nl, zoek op 'mentorprogramma'.
- Ga je als (aankomend) praktijkhouder nauw samenwerken met een collega, bijvoorbeeld in een maatschap? Bereid je samen voor met het traject **Samenwerking op maat**. Kijk op lhv.nl, zoek op 'samenwerking op maat'.